

abaku

Gratis exemplaar / Your free copy

Bakkie - Plantage Reynsdorp

Beleef het
verleden in het
heden

*Experience
the past in the
present*

Dit inflight magazine wordt uitgegeven door
This inflight magazine is published by

 SURINAM AIRWAYS.
www.flyslm.com

HOOFDREDACTIE/EDITOR-IN-CHIEF

Tabiki Productions/Marieke Visser
met ondersteuning van/assisted by
Euritha Tjan A Way
sabakumagazine@gmail.com

TEKSTEN/TEXT

Guilly Koster
Rosita Leeflang
Patrick Rechards
Euritha Tjan A Way
Marieke Visser

FOTOGRAFIE / PHOTOGRAPHY

Archief Christine van Russel-Henar
Archief NAKS
Nir Arieli
Ben van Duin
Michiel Goudswaard
IMoesan Multimedia
Guilly Koster
Max Lante
Mveus muse
Raúl Neijhorst
Sydney Stuurman
Euritha Tjan A Way
Klaas Vegter

PRODUCTIE/PRODUCTION

Tabiki Productions
sabakumagazine@gmail.com
SLM Public Relations
sabaku@flyslm.com

VERTALING/TRANSLATION

Cassandra Gummels-Relyveld

EINDREDACTIE/FINAL EDITING

Marieke Visser

VORMGEVING/GRAPHIC DESIGN

www.carlitos-design.nl

DRUK/PRINTING

Poligrafia Janusz Nowak

ADVERTENTIES/ADVERTISING

SLM Public Relations Dept.
sabaku@flyslm.com
Tel.: ++ 597 465 700, ext. 279 / 229 / 281

AUTEURSRECHT/COPYRIGHT

No part of this magazine may be reproduced, stored in a retrieval system or resold without the prior written consent of the publisher.
Sabaku makes every effort to check all information, but cannot accept any responsibility for errors or omissions.

Inhoud Contents

6 Bakkie

24 kilometers lang fietspad brengt toerisme-impuls
24-kilometer-long bicycle path brings tourism impulse

Aan de rechteroever van de Surinamerivier zijn ondernemers bezig het toerisme een impuls te geven. De eigenaren van de voormalige koffie- en cacaoplantage Bakkie, hebben samen met enkele partners geïnvesteerd in attracties die de plantage het bezoeken waard maken. Als eindpunt van het nieuwe fietspad hopen zij op meer bezoekers, en meer economische activiteit.

On the right bank of the Suriname River, entrepreneurs are working hard to give tourism a boost. Together with several partners, the owners of the former coffee and cocoa plantation Bakkie, have invested in attractions that make the plantation worth visiting. When the new bicycle path is finished, they hope for more visitors and more economic activity.

Koto 18

De koto verdient de status als immaterieel erfgoed in Suriname
The koto deserves the status as intangible heritage in Suriname

52 Gil Belfor

Van mediaman tot miljonair
From media man to millionaire

26 Woiski vs. Woiski

Tragedie vervat in meeslepend muziektheater
Tragedy contained in riveting music theater

48 Bestemming onbekend, vertrekpunt Suriname

Elaisa van der Kust jaagt haar droom na in New York

Destination unknown, point of departure Suriname.

Elaisa van der Kust chases her dream in New York

RUBRIEKEN/SECTIONS

- 32 Suriname Highlights** – Aanraders in Suriname / *Recommended in Suriname*
- 37 Op het menu** – De populaire ovenschotel pom, een ovenschotel van Joodse oorsprong / *On the menu – The popular oven dish pom, a dish of Jewish origin*
- 40 Uit de schatkist van Moeder Natuur** – Marva: lekker én gezond! / *From the treasure chest of Mother Nature – Marva: tasty and healthy!*
- 42 Caribbean Highlights** – De leukste activiteiten in onze Caribische bestemmingen / *The best activities in our Caribbean destinations*
- 56 Buku Lobi** – Mooie, interessante, prachtige boekenselectie voor de Sabaku-lezer / *Beautiful, interesting, fascinating book selection for the Sabaku reader*
- 58 Kidzzz...** De kinderpagina / *The children's page*

SLM INFORMATIE/SLM INFORMATION

- 50 Surinam Airways at a glance/Surinam Airways offers
- 55 Surinam Airways Destinations
- 59 Reisadviezen/Travel Tips
- 60 Fit tijdens vlucht/Fit while flying
- 62 Voorbeeld immigratieformulier/Example Customs Form
- 64 Letter to the President & CEO Surinam Airways
- 65 SLM Addresses
- 66 Flight Information

Sabaku Crew

Marieke Visser
Tabiki Productions
Hoofdredacteur/
Editor-in-Chief

Euritha Tjan A Way
Assistent
hoofdredacteur /
Assistant Editor-in-
Chief

Rosita Leeftang
Roseternal Media
Redacteur/Editor

Guilly Koster
HOPZ-Hardop Zwart
Redacteur/Editor

Ingrid Moesan
IMoesan Multimedia
Fotograaf/
Photographer

Max Lante
Fotograaf/
Photographer

Patrick Rechards
Patrick's Catering
Culinair redacteur /
Culinary editor

Raúl Neijhorst
Fotograaf/
Photographer

Carlos Reyes Rios
Carlito's Design
Grafisch ontwerp/
Graphic Design

**SLM Public
Relations**

MEER ONTWIKKELINGS- KANSEN OP BAKKIE

Zover als het oog kan zien is het aan weerszijden van de Commewijnerivier groen. Kleurige vogels vluchten voor het geluid van de kleine boot die over de gladde rivier vaart. De gids vertelt over een glorieus verleden met veel economische activiteit. (Pikin) Bakkie, de laatste nog bewoonde voormalige plantage aan de Commewijnerivier, brengt de geschiedenis weer tot leven.

Bakkie

24 kilometers lang fietspad
brengt toerisme-impuls

Tekst/Text: Euritha Tjan A Way
Foto's/Photos: ©IMoesan Multimedia,
tenzij anders vermeld/unless stated
otherwise

©Euritha Tjan A Way

**24-kilometer-long bicycle
path brings tourism impulse**

MORE DEVELOPMENT OPPORTUNITIES AT BAKKIE

As far as the eye can see, there is green on both sides of the Commewijne River. Colorful birds flee at the sound of the small boat that steadily makes its way over the smooth river surface. The guide talks about a glorious past with much economic activity. (Pikin) Bakkie, the last inhabited former plantation along the Commewijne River, is trying to revive its heyday.

Bakkie

“Ik las een keer iets over plantage Bakkie en we besloten dat we er echt eens heen moesten”, zegt Collie. Samen met haar man reist ze de wereld rond naar exotische bestemmingen waar er nog een stukje Nederlandse geschiedenis te vinden is. Terwijl de boot aanmeert en het gezelschap warm wordt ontvangen door Bas Spek en zijn vrouw Marsha Mormon, wijst ze met een twinkeling in haar ogen naar Spek. “Kijk, hij lijkt wel een plantage-eigenaar.”

Bas Spek & Marsha Mormon

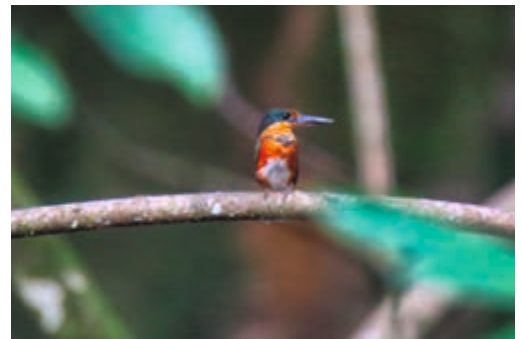

©Klaas Vegter, in opdracht van stichting Warappa

Alles zelf

Collie heeft het niet helemaal aan het verkeerde eind. Bakkie is sinds 2008 voor een deel eigendom van Spek en Mormon. “Toen we er voor het eerst kwamen, waren we meteen verkocht”, zegt Mormon. Zij runt het vakantieoord op plantage Bakkie samen met Spek en lokale arbeiders die op de plantage wonen. “Wij doen zoveel mogelijk alles zelf”, zegt ze zichtbaar trots. Maar veel tijd is er nu niet om rond te kijken. Snel wordt de reis naar de Warappakreek ingezet, want het is hoog water en daardoor makkelijker varen met de boot.

Pikin Bakkie oftewel Reynsdorp was eigendom van de plantagehouder Nicolaas Reynsdorp. Samen met zijn broer (of neef) Hermannus Laurens Reynsdorp kwam hij in 1730 in Suriname aan. Nicolaas werd al in 1737 genoemd als eigenaar van de rijke suikerplantage Fortuin aan de Commewanekreek, ook in het district Commewijne, en later als eigenaar van plantage Reynsdorp. De naam Bakkie heeft waarschijnlijk met de eigenaar te maken, want plantage Fortuin werd ook Bakkie genoemd en Reynsdorp Pikin Bakkie (Klein Bakkie).

Nicolaas keerde in 1755 terug naar Nederland en zijn broer, die waarschijnlijk Reynsfort kocht, bleef tot zijn dood (1775) in Suriname. Beide plantages waren koffie- en katoenplantages. Na de afschaffing van de slavernij werd Pikin Bakkie opgekalefaterd en verdeeld onder immigranten die er na hun contractperiode gingen wonen. Reynsfort werd verdeeld onder de tot slaaf gemaakten. Een van hen was een overgrootvader van Mormon.

"I once read something about plantation Bakkie and we decided that we would really have to go there once.", says Collie. Together with her husband, she travels the world to exotic destinations where there are still traces of Dutch history. As the boat moors and the visitors receive a warm welcome from Bas Spek and his wife Marsha Mormon, she points to Spek with a twinkle in her eye. "Look, he actually looks like a plantation owner."

Everything by themselves

Collie is not completely wrong. Spek and Mormon are co-owners of Bakkie since 2008. "When we came here for the first time, we were immediately sold", says Mormon. She runs the resort on plantation Bakkie together with Spek and local workers who live on the plantation. "We do as much as possible by ourselves", she says with obvious pride. But there is not much time to look around now. They have to start the journey to the Warappa creek quickly, because it's high tide and thus easier going for the boat.

Pikin Bakkie or Reynsdorp was the property of the plantation owner Nicolaas Reynsdorp. He arrived in Suriname in 1730, together with his brother (or cousin) Hermannus Laurens Reynsdorp. In 1737 Nicolaas was already mentioned as owner of the prosperous sugar plantation Fortuin on the Commetewane creek, also in the district Commewijne, and later as owner of plantation Reynsdorp. The name Bakkie probably has something to do with the owner, because plantation Fortuin was also called Bakkie and Reynsdorp Pikin Bakkie (Klein Bakkie).

Cartografie ©SELCO N.V.

Duurzaam samenwerken

De gids Ana vertelt tijdens de trip honderduit. Via de Commewijnrivier vaart de boot de Warappakreek in die uitmondt in het Warappakanaal. Samen is het traject goed voor 10 kilometers tot de zee. “De kreek was dichtgeslibd totdat Bas en Marsha het in 2008 helemaal lieten uitgraven”, vertelt Ana. Het gevoel dat de passagiers in de boot overvalt, is een gevoel van avontuur. Als ware ontdekkingsreizigers manoeuvreren ze door de smalle kreek, met vele laaghangende takken en lianen die door de gids voorzichtig opzij geduwd worden. De dieregeluiden versterken dat gevoel nog meer.

gestoten om de sap eruit te persen. “Er stond altijd een opzichter klaar met een houwer, en als er een hand of een vinger van een slaaf klem kwam te zitten tussen de wielen, werd het afgekap”, weet Ana.

Zij doet namens Bondru Tours Suriname deze tour naar Bakkie en de Warappakreek. Spek en Mormon leggen uit dat ze voorstander zijn van een duurzame samenwerking. “Samen met Bondru Tours Suriname hebben we deze tour ontwikkeld en alleen zij mogen het uitvoeren.” De tours en de bezoekersaantallen naar Bakkie zijn in de afgelopen jaren enorm toegenomen. En in de toekomst verwacht Spek dat het alleen maar meer zal worden.

Ook over de plantages die er vroeger waren wordt veel verteld. Na de boottrip toont Ana enkele oude machines waarmee suiker werd gewonnen. Tussen twee wielen die in productie kennelijk naadloos op elkaar aansloten werden de riethalmen

Fietspad

“We zijn bezig een fietspad aan te leggen die de plantages aan de rechteroever van de Commewijnrivier met elkaar verbindt.” Het wordt een 24 kilometers lang pad dat zal zorgen dat er meer belangstelling is voor het gebied. Als Spek het heeft over de gezamenlijke aanleg van het pad, verwijst de samenwerking naar een cluster van ondernemers die op een Rechteroeverconferentie werd opgericht in 2017.

Deelnemers aan de Bakkie-tour wandelen en varen in het heden, door het verleden

Participants in the Bakkie tour travel by foot and by boat on a journey through the past, now... in the present

Bas Spek en Marsha Mormon bij een houten beeld van de Schots-Nederlandse officier John Gabriel Stedman (1744-1797). Beeld is gemaakt door beeldend kunstenaar D. Linga

Bas Spek and Marsha Mormon with a wooden statue of the Scottish-Dutch officer John Gabriel Stedman (1744-1797). Sculpture was made by visual artist D. Linga

Nicolaas returned to the Netherlands in 1755 and his brother, who had most probably purchased Reynsfort, stayed in Suriname until his death (1775). Both plantations were coffee and cotton plantations. After the abolition of slavery, Pikin Bakkie was patched up and divided among the immigrants who went to live there after their contract period. Reynsfort was divided among the former slaves. One of them was a great-grandfather of Mormon.

Sustainable cooperation

Ana the guide, talks a mile a minute during the trip. By way of the Commewijne River the boat enters into the Warappa creek, which flows into the Warappa Canal. Altogether a 10-kilometer route until the sea. "The creek was almost completely silted up until Bas and Marsha had it dredged in 2008", says Ana. The passengers in the boat are starting to feel a true sense of adventure. Like real explorers they maneuver through the narrow creek with its many low hanging branches and lianas, which are carefully pushed aside by the guide. The animal sounds further reinforce the feeling of adventure.

She also gives a lot of information about the former plantations. After the boat trip Ana shows the visitors some of the old machines that were used for the processing of sugar. To extract the juices, the sugar cane stalks were pushed in between the two wheels that apparently lined up seamlessly while in production. "There was always an overseer there with a machete, and if a hand or a finger from a slave would get caught between the wheels, it was cut off", Ana knows.

She does this tour to Bakkie and the Warappa creek on behalf of Bondru Tours Suriname. Spek and Mormon explain that they are in favor of sustainable cooperation. "We have developed this tour together with Bondru Tours Suriname, and they are the only ones allowed to carry it out."

We zijn bezig een fietspad aan te leggen die de plantages aan de rechteroever van de Commewijnerivier met elkaar verbindt.

We are currently constructing a bicycle path that will connect the plantations on the right bank of the Commewijne River with each other.

“Toen wij hier kwamen investeren zeiden mensen dat we bestaande toerismeorganisaties zouden concurreren en dezelfde kleine markt zouden bedienen. Niets is minder waar, want een jaar na de oprichting van het samenwerkingsverband kregen wij, via een schenking van de overheid, het geld rond voor het fietspad.” De groep ondernemers besloot dat ze meer wilden investeren in het toerisme. “Bezoekers moesten dan ook langer in het gebied blijven dan de drie dagen die ze nu al hier doorbrengen. Door de komst van het fietspad hebben we berekend dat ze langer zullen blijven, omdat er meer te zien is en daardoor zullen zij ook meer besteden. Dat is voor alle ondernemers een voordeel”, vertelt Bas. “Naast de financiële schenking is de Surinaamse overheid ingekomen met bruggen en steenslagmateriaal om het pad aan te leggen”, legt Bas uit, terwijl hij wijst naar het materiaal dat er allemaal ligt, net naast de moderne aanmeersteiger van Bakkie.

Nadat het gezelschap heeft gegeten in een sfeervol restaurant dat is gebouwd naar model van een eerdere schuur die er stond, is het tijd om Bakkie te verkennen. Er staan drie leuke huisjes die regelmatig worden afgehuurd door onderzoekers, vogelliefhebbers en toeristen. Een botanische tuin met inheemse en medicinale planten zoals de marva, zorgt voor veel schaduw.

©Euritha Tjan A Way

The tours and the number of visitors to Bakkie have increased significantly in the past several years. And Spek expects those numbers to keep rising in the future.

Bicycle path

“We are currently constructing a bicycle path that will connect the plantations on the right bank of the Commewijne River with each other.” It’s going to be a 24-kilometer-long path that will help increase the interest in the area. When Spek talks about the joint construction of the path, the cooperation he refers to regards a cluster of entrepreneurs that was established at a Rechteroeverconferentie (right bank conference) in 2017.

“When we started investing here, people said that we would be competing against existing tourism organizations and that we would be serving the same small market. Nothing could be further from the truth, because after a year of establishing the agreement for cooperation we were able to, by way of a donation from the government, complete the funding for the bicycle path.” The group of entrepreneurs decided that they wanted to invest more in the area’s tourism. “Visitors will then stay in the area longer than the three days that they already spend here currently. According to our calculations, the bicycle path will give them reason to stay longer because there is more to see, which also means that they will spend more. And that will benefit all of the entrepreneurs involved”, tells Bas. “In addition to their financial donation, the Surinamese government also helped out with bridges and gravel to construct the path”, explains Bas, while pointing to the material laying there, right next to Bakkie’s modern dock.

We willen onze kwaliteit verhogen. Er komen verharde paden en het museum wordt uitgebreid. We willen alles zoveel mogelijk zelf doen, met de mensen hier. Dat is onze formule

Meer vaart

De realisatie van het fietspad dat gepland staat voor eind 2019, heeft ook Spek en Mormon gestimuleerd om hun plannen met Bakkie versneld uit te voeren. “We willen onze kwaliteit verhogen. Er komen verharde paden en het museum wordt uitgebreid. We willen alles zoveel mogelijk zelf doen, met de mensen hier. Dat is onze formule”, aldus Spek.

Ten slotte wordt het piepklein museum bezocht. “Daar tonen we verschillende antieke stukken die we vonden tijdens het ophalen van de Warappakreek”, vertelt Mormon. De knikkerfles die ervoor zorgde dat frisdrank de prik behield, de fles waarin vroeger de bekende Surinaamse dyogo werd gedaan en het marteltuig de spaanse bok waarmee tot slaaf gemaakt werden gekneveld en meer, zijn allemaal te zien in het museum.

Bakkie is absoluut een bezoek waard en met het fietspad is dit jaar nog de hele rechteroever van de Commewijnerivier weer in bloei en wie weet, misschien meer zelfs dan in de glorie tijd van de plantages. ➤

Bakkie, Reynsdorp, rechteroever Commewijnerivier/right bank Commewijne River
 Tel.: ++597 (0)865 4130
 E-mail: info@warappakreek.com
 Website www.warappakreek.com / www.bondrutourssuriname.com
 Facebook Bakkie, Reynsdorp, Commewijne, Suriname / Bondru Tours

©Collection Christine van Russel-Henar

We want to improve our quality. We will add paved paths and expand the museum. We want to do as much as possible by ourselves, with the people here. That is our formula

In het kleine museum is veel te zien, zoals antieke flessen

The tiny museum has much to offer, like antique bottles

After the group has eaten in a cozy restaurant that was built in the style of a barn that previously stood there, the time to explore Bakkie has arrived. There are three nice small houses that are rented regularly by researchers, bird watchers and tourists. A botanical garden with indigenous and medicinal plants such as the marva, provides a lot of shade.

Speeding up the plans

The completion of the bicycle path, which is planned for the end of 2019, has also encouraged Spek and Mormon to speed up their plans for Bakkie. "We want to improve our quality. We will add paved paths and expand the museum. We want to do as much as possible by ourselves, with the people here. That is our formula", says Spek. Finally, the tiny museum is visited. "In it we display various antique objects that were found during the dredging of the Warappa creek", tells Mormon. The codd-necked bottle that was made to keep the gas in carbonated soft drinks, the bottle used for the well-known Surinamese dyogo many years ago, and the torture contraption the *spaanse bok* that was used to punish the enslaved, can all be found in the museum. Bakkie is definitely worth a visit and with the bicycle path later this year, the entire right bank of the Commewijne River might flourish yet again and who knows, maybe even more than during the heyday of the plantations. 🌿